

hov život i njihovu kulturu! Koliko su koristile geografiji opisujući još nepoznate krajeve, mjereći visinu gora i dubinu rijeka! Koliko su koristile profanoj historiji pričajuć o drevnosti dalekih nam naroda i otimajuć propasti njihove stare spomenike!

Svakako je očito to, da su misije uslijed osobite svoje zadaće i uslijed raznolikog svog djelovanja u svezi s većim dijelom ljudskih znanosti. Prema tomu doći će naučnjacima raznih struka, a osobito teolozima, u dobar čas, budu li se pozabavili misijama. Proučavajuć misije otvorit će se novi vidici raznim znanstvenim granama. Polje rada proširit će se misioniskim studijem. Tã tu se i onako radi o mnogim neriješenim pitanjima. Proučavajuć misije naučit ćemo pravo cijeniti religioznu, kulturnu i civilizatorsku snagu crkve katoličke; jedino tako moći ćemo shvatiti rad crkve Kristove među narodima u svoj veličajnosti i božanstvenosti njegovoj. Ova spoznaja povećat će u grudima našim ljubav spram sv. crkve, ojačat će nam vjersko osvjedočenje, učvrstit će u nama ono, što bismo mogli nazvati crkvenim domoljubljem.

Misije su boj, misije su osvajačka provala, misije su vojna u neprijateljskoj zemlji, nu ne vojna mačem i vatrom, ne vojna iz želje za egoističkim osvajanjem tuđega, nego vojna istine i ljubavi, vojna poduzeta iz najplemenitijih i najčišćih motiva za najsvetiju stvar — slavu Božju i spaseaje neumrlih duša. Svi smo dužni sudjelovati u ovoj božanskoj vojni. Tko je od Boga zvan, neka žrtvuje svoju osobu. Komu je Bog dao neka žrtvuje svoje bogatstvo. A koji se bave naukom, neka žrtvuju toj vojni svoje umne sile, neka se bave misioniskim studijem.

Dr. Kamilo Dočkal.

Recenzije.

C. Frick: *Ontologia seu metaphysica generalis.* Herder. Friburgi, 1911. izd. 4. str. X+236, cijena K 3'12, vez. K 4.

Pod naslovom: *Cursus philosophicus* izdali su profesori Isusovci: Frick (*Logica i ontologia*), Haan (*Philosophia naturalis*), Boeder (*Psychologija rationalis i theologia naturalis*) i Cathrein (*Philo-*

sophia moralis) cijelu skolastičnu filozofiju za školsku porabu. Da je taj „Cursus“ dobar i da odgovara svojoj svrsi, možemo po tom zaključivati, što je svaka sveska doživjela barem tri izdanja (Cathreinova: *Philosophia moralis* dapače osam) i što je taj *cursus* međju učećom mladeži dobro poznat i obljubljen.

Frickova: *Ontologia*, koja je prvi put izašla god. 1894. predleži sada već u 4. izdanju, koje je u mnogočem

prošireno. Osobito je pisac uzeo u tom izdanju u obzir nekoje moderne bludnje u filozofiji (isp. br. 20, 145, 215, 317, 345 i 346). Ta je ontologija običajnim načinom razdijeljena, ali njezina prednost ne leži u originalnosti razdicbe i obradbe, nego u velikoj jasnoći i preciznosti u izrazima, a to je za školsku knjigu prva i najvažnija prednost.

Nekoje je partije Frick opširnije obradio; tako kontroverziju, da li se „essentia“ fizički ili metafizički razlikuje od „existentiae“ (str. 53–66), on zabacuje fizičku razliku i pozivlje se na sv. Tomu; temeljito i svestrano obragjena je teza: De malo (str. 117 do 122) i De relationibus (str. 168 do 188), gdje pisac slijedi nazor Suarezija. Napose treba da spomenem tezu „de causis“ (str. 188–210), u kojoj se pisac osobito obazire na starije i moderne filozofe. Obradio je i u kratko pitanje o količici (quantitas), koje se obično nalazi u naravnoj filozofiji ili kozmologiji.

Zajedno spojeno dobro stvarno kazalo i kazalo imena u velike olakočuju uporabu tog djela.

Dr. Leopold.

František Synek: Pravdou k životu. Katolické voditko. Č. II. Knih „Dědictví Svatojanskeho“ č. 120. Praha 1912. Str. 259. C. 1 K.

Ova Synkova knjiga je popularna apologija kršćanstva s historičkog gledišta. Pisana je pozitivno iznoseći činjenice i to laganim pučkim no poljetnim stilom, a kloneći se svake polemike. Krasna je sadržina knjige. S. riše u I. odsjeku blagotvorno djelovanje kršćanstva na svijet. U tu svrhu riše žalosno moralno stanje poganstva prije no je došao Spasitelj svijeta. Nadalje razlaže, kako je Isus Krist svojom naukom o dostojanstvu čovjeka položio osnov prave naobrazbe čovječanstva. Iza toga zanosno opisuje život prvih kršćana, katakombe. I napokon razlaže, kako kršćanska vjera čovjeka visoko uzdiže i blagoslovom puni. — U 2. odsjeku riše S. zasluge katoličke crkve za narode uopće, a za školu i znanost napose. — Odsjek 3. govori o zaslugama rimskih papa. Tu se podaje kratak prijedlog cijele historije papa do najnovijega vremena. Nešto opširnije u

posebnim paragrafima obradene su važnije periode, kao: Leo Veliki, Gurur VII. i Inocencije III. — Odsjek 4. govori o naobrazbi srednjega vijeka. — Krasan je 5. i 6. odsjek. Prvi od njih govori o herojima kršćanstva: o sv. Augustinu, sv. Cirilu i Metodiju, o sv. Večeslavu, o sv. Tomi Aquinskome; a drugi o slavnim umjetnicima kršćanskim: o Ivanu Angeliku, Leonardu da Vinci, Rafaelu Santi, Mihelangelu. Dakako da su oba odsjeka nepotpuna, ali valjda je tu odlučivao objam knjige. — 7. odsjek govori o sv. mjestima, o crkvi u opće, o crkvenim slogovima, te o glavnim kršćanskim svetim gradovima Jeruzalemu i Rimu. — Ovo što je dosada navedeno sačinjavalo bi jednu cjelinu, koja bi se mogla nazvati historičkom apologijom kršćanstva. Međutim knjiga imade još dva odsjeka ascetička, i to dosta velika i podrobno obradena: 8. odsjek, koji govori o općenju čovjeka s Bogom po molitvi, razmatranju i sv. pričesti; te 9. odsjek, koji govori o nasljedovanju Isusa Krista u raznim krijepostima. Ne razumijemo, kako su ova inače vrlo lijepa i praktička odsjeka došla u ovu knjigu.

Bilo bi vrlo korisno, kad bi i naše društvo sv. Jeronima izdalo ovakovu popularnu apologiju kršćanstva s historičkog gledišta. Građiva za to imade preobilje. Puk bi na taj način dobio povijest crkve Kristove, koju bi rado čitao, iz koje bi mnogo naučio, koja bi ga napunila ljubavlju spram duhovne mu Majke i koja bi mu bila kao oružana protiv raznih prigovora.

Dr. K. Dočka.

Dragan Dujmušić: Kritična povijest svete kuće Marijine u Loretu i njezini prenos. Izdala „Kuća dobre štampe“ (oo. Kapucini) na Rijeci. U vel. 8° str. X + 354. Rijeka 1912. Tiskarski umjetnički zavod „Miriam“.

Pisac se je latio ogromna posla, teške zadaće, da za današnju modernu publiku napiše kritičnu povijest dogagjaja, koji je srcu kršćanina mio, napose nama Hrvatima katolicima, a protiv kojega se baš u najnovije vrijeme podigla oluja protivnika s nakonom, da istinitost njegovu obore i prikažu kao legendu ili pobožnu sa-